

Van: [redacted]

Verzonden: 31-08-2021 14:41

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: begeleidingsgroep vervolgproces windenergie rondom de Veluwe

---

Dag [redacted]

Zoals net afgesproken stuur ik je nog even de kwalitatieve beschrijving ter ondersteuning van de input van de RES Achterhoek / Bronckhorst en een voortgangsnotitie die we in juni aan de RES stuurgroepen hebben gestuurd.

Wil jij met Frank Duenk afstemmen dat jij agendalid bent?

Hartelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 30 augustus 2021 09:28

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: begeleidingsgroep vervolgproces windenergie rondom de Veluwe

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 27 augustus 2021 13:01

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: begeleidingsgroep vervolgproces windenergie rondom de Veluwe

Dag [redacted]

Dank voor de informatie! Ik begrijp dat de 1-8 km zone vanuit het onderzoek van Altenburg en Wymenga wordt uitgesloten als potentiegebied. **Klopt, dat is het onderzoek en besluit nu geweest.**

Dat betekent dat als input vanuit de RES bieding Achterhoek in gemeente Bronckhorst nul windturbines in de 1-8 km zone komen? **Ja, gebied Eldrik (en het zoekgebied van Doetinchem) zijn gebied B in de Achterhoekse ontwerp-RES 1.0. Het kaartbeeld in de RES is grof.**

Het lijkt me goed om komende dinsdag kort af te spreken om bij te praten over het vervolgproces, schikt 1400?

Dat is goed. Ik ben te bereiken op: [redacted] Werkse!

Fijn weekend alvast.

Hartelijke groet,

[redacted]

Van: [redacted]

Verzonden: vrijdag 27 augustus 2021 12:39

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: begeleidingsgroep vervolgproces windenergie rondom de Veluwe

Beste [redacted]

Natuurlijk helpen we graag met input. Aankomende dinsdag is mijn agenda grotendeels leeg.

Ik kan vooral ingaan op [het Bronckhorster beleidskader voor windenergie](#) dat de gemeenteraad onlangs heeft vastgesteld. Dit is ook de basis van onze bijdrage in de Achterhoekse RES 1.0.

- In het kader staan de lokale voorwaarden rond participatie, gezondheid en landschap beschreven. Spelregels zijn eisen aan de maximale tiphoogte van windmolens (150 meter), de afstand tot dorpen, lokaal eigenaarschap en maatwerk voor omwonenden van een eventueel windpark.
- Het gebied Eldrik is aangewezen als eventueel toekomstig potentiegebied voor windenergie. Alle andere gebieden in

de gemeente zijn uitgesloten van windmolens met een as-hoogte groter dan 25 meter.

- ·Tot minimaal 2024 verleent Bronckhorst geen medewerking aan windinitiatieven.
- ·Naast het vaststellen van het beleidskader roept de raad op om maximaal in te blijven zetten op stimulering van energiebesparing en zon op het dak.

De buffer van 8 kilometer rondom de Veluwe is meegenomen in de technische analyse (als belemmering). Het potentiegebied Eldrik is hier in het westen door begrensd. Zie de bijlage.

Bij een mogelijk initiatief in de toekomst, zal uit verder onderzoek en het proces met de omgeving de exacte locaties, hoogte van de turbines, technische voorzieningen en vormgeving blijken. Vanaf 2024 beoordeelt de raad de voortgang in energiebesparing en zon op dak, en of de ruimtelijke procedure in gang wordt gezet.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
cluster Wonen en werken

gemeente Bronckhorst

Elderinkweg 2 T (0575) 75 02 50
7255 KA Hengelo (Gld)
Postbus 200
7255 ZJ Hengelo (Gld) W www.bronckhorst.nl

Van: [redacted]

Verzonden: woensdag 25 augustus 2021 18:03

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: begeleidingsgroep [redacted] windenergie rondom de Veluwe

Beste [redacted]

Voor de zomer konden jullie niet aanwezig zijn bij het eerste overleg van de ambtelijke begeleidingsgroepen voor het vervolgonderzoek naar windenergie rondom de Veluwe. Hopelijk hebben jullie kans gezien om de opname te bekijken.

Voor het vervolgproces ben ik nu bezig met het aanleveren van de RES 1.0 van alle betrokken regio's als input aan bureau Altenburg & Wymenga. Zij zullen enkele stilstandsscenario's doorrekenen die bedoelt zijn om een beetje gevoel te krijgen bij de impact daarvan. Schikt het jullie om deze week nog, of komende week, een afspraak te plannen om bij te praten en gegevens als input van regio Achterhoek voor het bureau te bespreken?

Fijne avond alvast!

Hartelijk groet,

[redacted]

Team Energietransitie – regio Arnhem-Nijmegen

[redacted] | sms of whatsapp [redacted] | [redacted] | LinkedIn | www.gelderland.nl

werkdagen: maandag | dinsdag | woensdag | donderdag | vrijdag

**provincie
Gelderland**

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 22 juli 2021 15:49

Aan: [redacted]

Onderwerp: RE: begeleidingsgroep vervolproces windenergie rondom de Veluwe

Beste [redacted]

Wij konden niet aanwezig zijn. Kun je me een Wetransfer link sturen, zodat wij het kunnen terugkijken?

Met vriendelijke groet,

[redacted]

cluster Wonen en werken

gemeente Bronckhorst

Elderinkweg 2
7255 KA Hengelo (Gld)
Postbus 200

T (0575) 75 02 50

7255 ZJ Hengelo (Gld)

W www.bronckhorst.nl

Van: [redacted]

Verzonden: donderdag 22 juli 2021 12:22

Aan: [redacted]

[redacted]

Duenk, Frank <f.duenk@8rhk.nl>; [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: begeleidingsgroep vervolproces windenergie rondom de Veluwe

Beste allen,

Afgelopen donderdag was we de eerste bijeenkomst van de begeleidingsgroep windenergie rondom de Veluwe. In de bijlage de sheets die ik daar heb laten zien. Voor diegene die er niet bij konden zijn heb ik de bijeenkomst opgenomen, mocht je die willen terug zien dan kun je mij mailen dan stuur ik een WeTransfer link.

In het overleg heb ik aangegeven dat de provincie o.a. een opdracht aan Altenburg & Wymenga gaat verstrekken om gevoel te krijgen bij de benodigde stilstandsvoorzieningen rondom de Veluwe. Hierin laten we een aantal scenario's doorrekenen, één van die scenario's bestaat uit de RES 1.0 biedingen. In september worden deze resultaten verwacht en gedeeld met de begeleidingsgroep, op basis hiervan willen we gezamenlijk vervolgstappen vormgeven. De input voor deze opdracht bestaat uit de RES 1.0 biedingen, waarover we nog enkele check vragen hebben bij jullie:

- De input in de opdracht bestaat uit de zoekgebieden wind in de RES 1.0 biedingen die binnen de 1-8 km zone liggen, is er op dit moment al aanleiding om de RES 1.0 biedingen voor de scenarioberekening in de opdracht aan te passen (zie bijlage voor overzichtskaart van 1-8 km zone)? Zoals gezegd willen we na de zomer een meer definitief scenario laten doorrekenen op stilstand, daarin is dus ook nog ruimte voor wijzingen.

- ·Voor de berekeningen is het type turbines van belang (ashoogte, tiphoogte, rotordiameter) van belang. Kunnen jullie aangeven, voor zover mogelijk, met welk turbinetype in de RES is gerekend? In ons gesprek kwam ook naar voren dat hier mogelijk voortschrijdende inzichten al op zijn op zullen ontstaan, als deze er al zijn dan kunnen we deze nu al meenemen. Mochten deze ontstaan dan kunnen we hier bij de vervolgstappen rekening mee houden.

Bureau Altenburg & Wymenga kan waarschijnlijk al in augustus starten met een deel van de berekeningen, mocht er aanleiding zijn voor wijzingen n.a.v. bovenstaande vragen dan is het prettig als we dat snel horen. Als ik de input voor de opdracht gereed heb zal ik deze delen, dit is denk ik komende week.

Met vriendelijke groet,

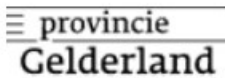
[Redacted]

Team Energietransitie – regio Arnhem-Nijmegen

[Redacted] sms of whatsapp [Redacted]

[Redacted] | LinkedIn | www.gelderland.nl

werkdagen: maandag | dinsdag | woensdag | donderdag | vrijdag

 provincie
Gelderland

Achterhoek

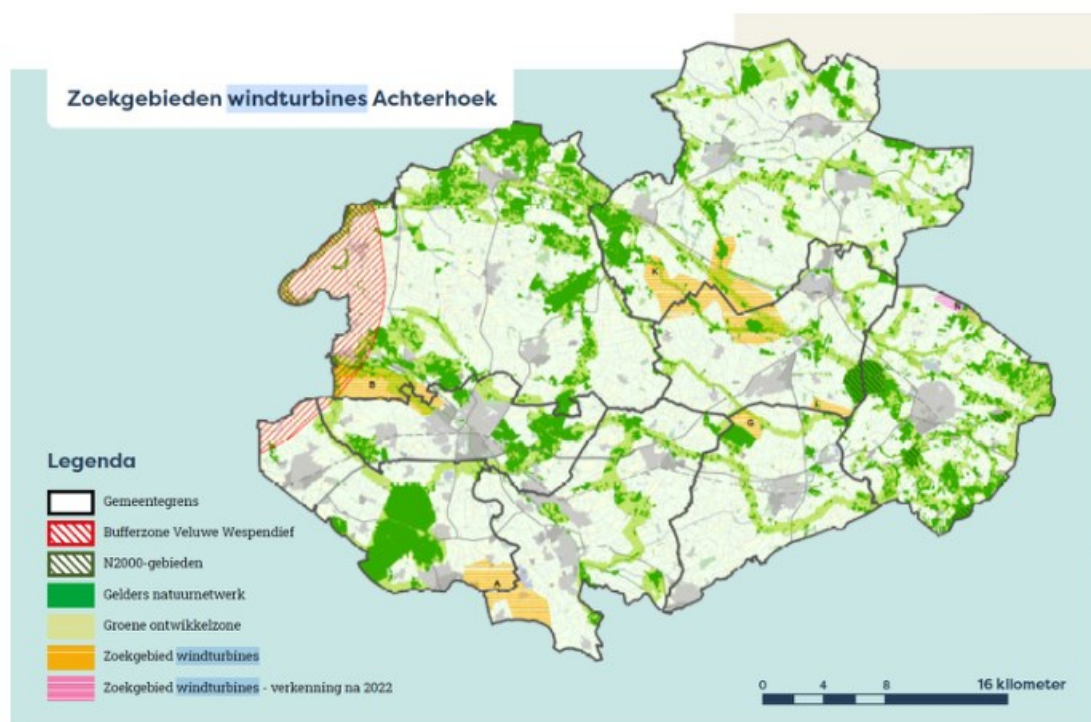
Het bod in TWh en aantallen turbines

Regio Achterhoek heeft een bod van 1,35 TWh. Hiervan is 0,471 TWh al gerealiseerd is of gaat met zekerheid gerealiseerd worden. Hiermee ziet het totale RES-bod van de regio er als volgt uit:

- 0,35 TWh zon op dak (0,102 al gerealiseerd / gaat gerealiseerd worden)
- 0,211 TWh zon op land (0,0198 al gerealiseerd / gaat gerealiseerd worden)
- 0,79 TWh wind (0,172 al gerealiseerd / gaat gerealiseerd worden)

Om het bod voor energie opwek met windenergie te realiseren heeft de regio zoekgebieden voor clusteropstellingen met 5,5 MW windturbines en zoekgebieden voor kleine opstellingen met 3,5 MW windturbines nabij bedrijventerreinen en nabij agrarisch gebied gedefinieerd.

Kaartbeeld

Zoekgebieden binnen de 1-8 km zone

Het enige zoekgebied binnen de 1-8 km zone is zoekgebied B in gemeente Bronckhorst. Gemeente Bronckhorst heeft in het Bronckhorster beleidskader voor windenergie expliciet de 1-8 km zone rondom de Veluwe uitgesloten waardoor deze niet als potentieel gebied voor windenergie wordt meegenomen. Hierdoor is de input van de RES 1.0 voor de berekeningen 0 windturbines.

Voortgang vervolgproces windenergie op en rondom de Veluwe

Op 17 februari hebben provincies Gelderland, Flevoland, Overijssel, de zes Gelderse RES-regio' en RES-regio's Flevoland en West-Overijssel bovenregionale afspraken over windenergie op en rondom de Veluwe gemaakt. Onderdeel van de afspraken is het vervolgproces voor opwekken van windenergie op en rondom de Veluwe. Provincie Gelderland neemt de regie in dit proces en heeft de afgelopen periode bekeken hoe het vervolgproces effectief en efficiënt kan worden ingericht. Deze notitie geeft de actuele stand van zaken over het vervolgproces en gaat in op de te zetten stappen aankomende periode.

Onderzoek

Rondom de Veluwe willen de provincie en de RES-regio's de doelstellingen voor energietransitie behalen en werken aan een sterke en weerbare natuur en de doelen voor soortenrijkdom. Daarnaast willen we het mogelijk maken dat windinitiatieven zo snel mogelijk gerealiseerd kunnen worden. Daarom onderzoeken we hoe een model van stilstandsvoorzieningen rondom de Veluwe kan worden gerealiseerd.

Toelichting

De rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe' geeft al enkele voorbeelden van de vermindering in aanvaringsslachtoffers bij de Wespandief bij specifieke stilstandsvoorzieningen op specifieke afstanden tot de Veluwe. Gedacht wordt aan het nader doorrekenen van een aantal scenario's met stilstand tussen zonsopkomst en zonsondergang. Zo kan er meer inzicht ontstaan in de benodigde stilstandsvoorzieningen voor initiatieven op verschillende afstanden rond de Veluwe. Initiatieven kunnen met deze stilstandsvoorzieningen relatief snel doorgang vinden. We bereiden nu het onderzoek voor.

Samenwerking

Er komen twee ambtelijke begeleidingsgroepen om dit proces te begeleiden. Hierin is voorzien dat er twee vertegenwoordigers uit alle RES regio's in oprichting deelnemen. Een inhoudsdeskundige en één persoon die meer het bestuurlijk proces begeleidt. Daarnaast wil we een klankbordgroep oprichten met deelnemers uit diverse organisaties. Het doel van de klankbordgroep is om vanuit de eigen achterbannen te reflecteren op inhoud en proces. Op dit moment zoeken we contact met natuur- en milieuorganisaties, energiecoöperaties, het Rijk, het Nationaal Programma RES (werkgroep energie, natuur en landschap) en de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA).

Bovenregionale bestuurlijke afspraken vervolgproces 17 februari 2021

In de bovenregionale afspraken zijn we overeengekomen dat de provincies en RES-regio's in een gezamenlijk proces keuzes en mogelijkheden voor windenergie op en rondom de Veluwe uitwerken:

De vervolgstappen vallen uiteen in drie stappen:

1. gezamenlijk feitenonderzoek
2. kansen voor mitigatie
3. expert oordeel ontwikingskans Wespandief

De inzichten uit bovenstaande vervolgstappen voeden de ontwikkeling van een bovenregionaal ruimtelijke afwegingskader en handelingsperspectief.

Ad a: Veldtellingen

In de gemaakte bovenregionale afspraken worden veldtellingen genoemd. Tellingen in de hele zone van 1-8 km rondom de Veluwe gedurende 2-3 jaar in de periode juni-augustus. Deze veldwaarnemingen zouden mogelijk meer informatie geven over de mate waarin Wespendienven daadwerkelijk gebruik maken van een locatie.

Een verdiepingsslag met de auteurs van de rapportage (bureau Altenburg & Wymenga) heeft geleid tot voortschrijdend inzicht. Het vlieggedrag en ruimtegebruik van de Wespendif zijn grillig en onvoorspelbaar door ruimtelijke en tijdelijke variatie in het voedselaanbod. Daarom is niet aan te geven hoeveel jaar er geteld zou moeten worden voor een garantie op een reëel beeld. Daarom worden er in het kader van de bovenregionale bestuurlijke afspraken geen veldtellingen uitgevoerd.

Ad b: Kansen voor maatregelen ter vermindering van effecten

In het proces zijn tot nu toe diverse mogelijkheden voor mitigatie besproken:

- Stilstandsvoorziening
- Zwart verven van wieken
- Cameradetectiesysteem in combinatie met stilstand

Stilstandsvoorziening

Uit de rapportage blijkt dat vliegbewegingen van de Wespendif in de zone buiten de Veluwe voornamelijk in de maanden juli en augustus plaatsvinden. Het toepassen van een stilstandsvoorziening is voor de Wespendif de meest zekere methode om aanvaringsrisico's te vermijden. Dit blijkt ook uit de rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe'. Voor de Wespendif is een stilstandsvoorziening in de zone van 1-8 km rondom de Veluwe in de maanden juli en augustus het meest zinvol en effectief in het reduceren van de kans op aanvaring. De precieze duur van de stilstandsvoorziening is afhankelijk van het type windturbine en de afstand tot de Veluwe. Met het voor de rapportage gebruikte model kan zeer precies de benodigde duur van een stilstandsvoorziening voor een windinitiatief worden uitgerekend.

Het zwart verven van een wiek van de turbines

Met het zwart verven van een wiek om de zichtbaarheid te vergroten zijn positieve resultaten behaald in Noorwegen voor de zeearenden. We doen mee aan een onderzoek dat het effect van de zwarte wiek gaat testen in de Eemshaven in Groningen op hier voorkomende vogels in een Nederlandse situatie. Dit onderzoek start in de tweede helft van 2021 en neemt naar verwachting drie tot vier jaar in beslag.

Cameradetectiesysteem i.c.m. stilstand

Met het gebruik van een cameradetectiesysteem i.c.m. het kortstondig stilzetten van een turbine zijn positieve resultaten behaald in Zeeland bij toepassing voor de Zeearend. De Zeearend is echter een veel grotere en daarmee makkelijker te detecteren soort dan de Wespendif. Over de effectiviteit voor het toepassen op de Wespendif zijn twijfels omdat deze soort in grootte veel lijkt op bijvoorbeeld de Buizerd en meeuwen.

Ad c: Expert oordeel ontwijkingskans Wespendif

In de rapportage 'Windenergie op en rondom de Veluwe' wordt gebruik gemaakt van een model waarin de ontwijkingskans van de Wespendif een belangrijke factor is. De

ontwikingskans is de som van de integratie van de kans dat een Wespandief a) een heel windpark ontwijkt én b) een specifieke windturbine binnen een windpark ontwijkt én c) de kans dat een Wespandief een rotorblad van een windturbine ontwijkt. Voor roofvogels waarvan de ontwikingskans is vastgesteld, is bekend dat deze een range geven van tussen de 95-99,5%. Voor de Wespandief is echter geen wetenschappelijk vastgestelde ontwikingskans bekend, daarom wordt in het rapport met de meest negatieve ontwikingskans van 95% gerekend.

Voor de Wespandief is een grote dataset met gps-punten beschikbaar. Deze heeft het model in de rapportage ook gevoed. Uit overleg met de Universiteit van Amsterdam blijkt nu dat deze data niet de juiste dichtheid (hoge resolutiedata) heeft voor het berekenen van de ontwikingskans. Dit houdt in dat hier aanvullend onderzoek vereist is. Op dit moment bekijken we hiervoor de mogelijkheden. Het is moeilijk vooraf te stellen hoe lang dit onderzoek zal duren. De verwachting is dat het in elk geval meerjarig onderzoek betreft. Ook is duidelijk dat op dit gebied er slechts een klein aantal deskundigen is.